Audyt krajobrazowy

Audyt krajobrazowy to kluczowe narzędzie wspierające kształtowanie i ochronę krajobrazu oraz planowanie przestrzenne w gminach. Dokument ten zawiera szczegółową charakterystykę i ocenę krajobrazów, identyfikację zagrożeń oraz rekomendacje i wnioski dotyczące ich ochrony.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obowiązek sporządzenia audytu krajobrazowego, przynajmniej raz na 20 lat, spoczywa na samorządzie województwa. Sposób opracowania audytu krajobrazowego został uregulowany w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych oraz Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 października 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych. Przywołane akty prawne stanowią element wdrażania Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.

W procesie sporządzania audytu krajobrazowego identyfikacji podlegają krajobrazy województwa poprzez wyznaczenie ich granic, przyporządkowanie do jednego z podtypów krajobrazu (spośród grup krajobrazów przyrodniczych, przyrodniczo-kulturowych i kulturowych) oraz nadanie im oznaczeń zgodnie z zapisami rozporządzenia. Granice krajobrazów są wyznaczane w sposób rozłączny i wyczerpujący w obrębie mezoregionów z uwzględnieniem jednolitości tła krajobrazowego, typu rzeźby terenu, zachowania powiązań funkcjonalnych lub widokowych między elementami krajobrazu, a także powtarzalności struktury przestrzennej i fizjonomii w różnych częściach krajobrazu. Oznacza to, że każdy fragment województwa zostanie zaklasyfikowany do określonej jednostki krajobrazowej.

Zidentyfikowane krajobrazy są charakteryzowane poprzez analizę cech analitycznych (przyrodniczych i kulturowych) oraz cech syntetycznych. Cechy analityczne przyrodnicze dotyczą chronionych i cennych walorów przyrody ożywionej i nieożywionej w krajobrazie oraz pokrycia terenu, takie jak: udział procentowy całkowitej powierzchni parków narodowych i rezerwatów przyrody oraz obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery UNESCO (MaB) w powierzchni krajobrazu, liczba pojedynczych obiektów geologicznych i geomorfologicznych występujących w krajobrazie czy powierzchnia siedlisk lasowych występujących w krajobrazie. Cechy analityczne kulturowe dotyczą zabytków ujętych w rejestrze, krajowej ewidencji zabytków, a w wybranych przypadkach także w gminnych ewidencjach zabytków oraz innych obiektów, które charakteryzują wartości estetyczne lub emocjonalne lub są istotne dla wartości danego krajobrazu, takie jak: obiekty-relikty gospodarki folwarczno-dworskiej, grodziska, osiedla i zabudowania patronackie, obiekty zabudowy kopalń i hut czy obiekty kultu. Z kolei cechy syntetyczne odnoszą się do tradycji oraz podstawowych funkcji terenu. Na podstawie wymienionych cech wylicza się odpowiednie wskaźniki wymienione w rozporządzeniu w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych oraz porównuje otrzymane wartości cech analitycznych i syntetycznych danego krajobrazu z cechami innych krajobrazów tego samego podtypu w województwie, co przedstawia się w Kartach Charakterystyki Krajobrazu. Tak scharakteryzowane krajobrazy ocenia się w Kartach Oceny Krajobrazu przez określenie stanu wykształcenia lub zachowania stwierdzonych cech analitycznych i syntetycznych. Na tej podstawie wskazuje się krajobrazy najcenniejsze w skali całego regionu – krajobrazy priorytetowe.

W obrębie krajobrazów priorytetowych wyznaczane są lokalne formy architektoniczne zabudowy. Wobec braku odpowiedniej definicji w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w audycie krajobrazowym województwa śląskiego jako takie zostały wskazane obszary (fragmenty lub całość poszczególnych krajobrazów priorytetowych) charakteryzujące się dobrze zachowaną zabudową o cechach tradycyjnych (historycznych), wyróżniające się w sposób szczególny na tle innych obszarów. Lokalne formy architektoniczne zabudowy wyróżnia się ze względu na rodzaj zabudowy, funkcje zabudowy oraz obszarową spójność charakterystycznych form zabudowy. Cechy determinujące ich wskazanie mogą odnosić się zarówno do obiektów budowlanych (np. ich gabarytów, formy dachów, wielkości i proporcji otworów drzwiowych i okiennych czy wykorzystanych materiałów i ich kolorystyki), jak i cech układu zabudowy – usytuowania obiektów względem działki czy historycznego układu przestrzennego, zachowanego historycznie układu kompozycyjnego, powtarzalności budynków o spójnych cechach. Dodatkowym elementem wyróżniającym mogą być obiekty małej architektury, zieleni urządzonej i ogrodzeń.

W audycie krajobrazowym identyfikowane są zagrożenia dla możliwości zachowania wartości wyznaczonych krajobrazów priorytetowych, a także krajobrazów w obrębie obszarów chronionych (tj. parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Przyrody UNESCO (MaB) lub obszarów i obiektów proponowanych do umieszczenia na tych listach). W celu kształtowania i ochrony tych krajobrazów w dokumencie wskazywane są także rekomendacje i wnioski, które będą uwzględniane w regionalnych i gminnych aktach planowania przestrzennego.

Rekomendacje i wnioski wynikające z audytu mogą dotyczyć w szczególności: kierunków i zasad kształtowania zabudowy (z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy), zagospodarowania i użytkowania terenów; wykonywania zadań mających na celu co najmniej zachowanie dotychczasowego stanu oraz wskazania potencjalnych adresatów ich realizacji; wskazania obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony przyrody; wskazania obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony zabytków; wskazania do uzupełnienia stanu wiedzy w zakresie, w którym na czas sporządzania audytu krajobrazowego dane i informacje nie były dostępne, a są istotne dla osiągnięcia celu audytu.

W wyniku opracowania audytu mogą także zostać wychwycone: nie będące zabytkami obiekty o ważnych wartościach estetycznych, emocjonalnych lub obiekty unikatowe, cenne dla jakości przestrzeni; zagrożenia dla krajobrazów w postaci chaosu wizualnego, w tym reklamowego w przestrzeniach publicznych i w pasach dróg oraz mogą zostać sformułowane wskazania dla ustaleń uchwały krajobrazowej, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych, w tym dla przestrzeni dostępnych publicznie.

Wypełniając ustawowy obowiązek, Zarząd Województwa Śląskiego uchwałą nr 1769/60/VI/2019 z dnia 8 sierpnia 2019 r. przystąpił do sporządzenia audytu krajobrazowego dla województwa śląskiego.

Audyt krajobrazowy województwa śląskiego został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23.06.2025 r. i **wszedł w życie 22 września 2025 r.**

Aby ułatwić zapoznanie się z dokumentacją Audytu krajobrazowego, uruchomiona została specjalna aplikacja mapowa. Umożliwia ona szybki dostęp do kart jednostek krajobrazowych oraz kart sporządzonych dla form ochrony. Przeglądanie aplikacji pozwala na łatwą identyfikację poszczególnych obiektów i dostęp do powiązanych dokumentów.

Aplikacja prezentująca treść Audytu krajobrazowego województwa śląskiego: https://geoportal.orsip.pl/app/AudytKrajobrazowy.html

Dodatkowo, dla **każdej gminy przygotowano szczegółowe informacje dostępne w zakładce „Audyt krajobrazowy” na stronie**: https://forum-przestrzeni.slaskie.pl/pl/gminy

Zachęcamy do korzystania z powyższych narzędzi, które ułatwiają zapoznanie się oraz wdrażanie Audytu krajobrazowego województwa śląskiego.

Link do dokumentu audytu krajobrazowego województwa śląskiego

Czytaj także:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego - Narzędzia kształtowania jakości przestrzeni - Audyt krajobrazowy

Forum Przestrzeni Województwa Śląskiego - Audyt krajobrazowy

Narodowy Instytut Dziedzictwa - Nowe instrumenty ochrony krajobrazu – audyt krajobrazowy

Sejmik przyjął audyt krajobrazowy województwa śląskiego (aktualności Śląskie. Przyroda)

Zobacz:

Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP) w serwisie internetowym Sejmu Rzeczpospolitej Polskiej

Dodana: 17 stycznia 2025 13:15 Zmodyfikowana: 29 września 2025 15:25